

به نام خدا

مهدکودک و نقش آن در خلاقیت کودک

مولفان :

معصومه طبسی

لیلا خیرخواه

شادی بهمنی قره قویونلو

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: طبسی، معصومه، ۱۳۷۰-
عنوان و نام پدیدآور: مهد کودک و نقش آن در خلاقیت کودک/مولفان معصومه طبسی،
لیلا خیرخواه، شادی بهمنی قره قویونلو.

مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۰۵ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۲۰-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

Nursery schools

موضوع: مهد کودک

Creative activities and seat work

کودکان -- فعالیت های خلاقه

Creative ability in children

خلاقیت در کودکان

بازی های کودکان -- جنبه های روان شناسی

*Children's games -- Psychological aspects

شناسه افزوده: خیرخواه، لیلا، ۱۳۵۴-

شناسه افزوده: بهمنی قره قویونلو، شادی، ۱۳۴۷-

رده بندی کنگره: LB1۱۴۰

رده بندی دیویی: ۳۷۲/۲۱

شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۱۲۰۹۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: مهد کودک و نقش آن در خلاقیت کودک
مولفان: معصومه طبسی- لیلا خیرخواه- شادی بهمنی قره قویونلو
ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زیر جلد

قیمت: ۸۴۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۲۰-۷

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیشگفتار.....
۱۳	فصل اول.....
۱۳	کودک و مهد کودک.....
۱۳	کودک.....
۱۵	روانشناسی رشد و دیدگاههای مختلف در روانشناسی رشد.....
۱۷	روانشناسی تربیتی.....
۱۸	کودک و آموزش.....
۱۹	تاریخچه و انواع مهد و کودکستان.....
۱۹	تاریخچه مهد کودک.....
۱۹	مزایای مهد کودک.....
۱۹	مزایای مهد کودک عبارتند از:.....
۲۰	معایب مهد کودک.....
۲۱	انواع مهد کودک.....
۲۱	مهد کودک تمام وقت.....
۲۱	مهد کودک نیمه وقت.....
۲۱	مهد کودک پاره وقت.....
۲۲	مهد کودک تخصصی.....
۲۲	مهد کودک هوشمند.....

- ۲۲..... مهد کودک شبانه روزی
- ۲۲..... مهد کودک شبانه
- ۲۲..... مهد کودک غیرانتفاعی
- ۲۳..... مهد کودک گالری
- ۲۳..... آدینه مهد
- ۲۳..... مهد کودک خودکفا
- ۲۳..... مهد کودک خصوصی روستایی (روستا مهد)
- ۲۳..... روستا مهد
- ۲۳..... مهد کودک قرآنی
- ۲۴..... مهد مساجد
- ۲۴..... مهد کودک دولتی
- ۲۴..... سابقه و ضرورت آموزش کودکان در ایران
- ۲۵..... نگاهی به آموزش و پرورش کودکان در جهان امروز
- ۲۶..... انتخاب شیوه مناسب آموزشی
- ۲۷..... تفاوت مهد کودک، پیش دبستانی و مراقبت انفرادی
- ۲۹..... فواید مهد کودک برای کودکان دارای نیازهای خاص
- ۳۰..... فواید پیش دبستانی
- ۳۰..... ۱. آموزش ابتدایی
- ۳۰..... مهارت‌هایی که در برنامه پیش دبستانی باید لحاظ شود.
- ۳۰..... مهارت‌های شناختی و تحصیلی
- ۳۱..... مهارت‌های بهداشتی و مهارت‌های مراقبت از خود

- ۳۱..... مهارت‌های اجتماعی و عاطفی
- ۳۱..... استقلال فردی و اتکا به خود.
- ۳۱..... ۲. مربیان
- ۳۱..... ۳. تعاملات اجتماعی
- ۳۲..... ۴. فعالیت‌ها
- ۳۲..... ۵. ساختار
- ۳۲..... ۶. خوگیری آسان‌تر به مدرسه
- ۳۲..... ۷. آشنایی با توانایی‌های کودک
- ۳۲..... ۸. امنیت
- ۳۳..... ۹. نظارت قانونی
- ۳۳..... مشکلات مهدکودک و پیش‌دبستانی
- ۳۳..... ۱. فقدان زمان رسیدگی تک‌به‌تک
- ۳۳..... ۲. یادگیری پیش از موعد
- ۳۴..... ۳. اضطراب جدایی
- ۳۴..... ۴. فرصت‌های اجتماعی کمتر
- ۳۴..... ۵. انعطاف‌ناپذیر
- ۳۵..... ۶. بی‌تأثیر بودن
- ۳۵..... تحقیقات درباره مهدکودک و پیش‌دبستانی
- ۳۵..... پژوهش مؤسسه‌های اسکوپ (HIGHSCOPE) در پیش‌دبستانی پری (PERRY)
- ۳۶..... پروژه ای‌بی‌سی‌درین (THE ABECEDARIAN PROJECT)
- ۳۶..... پژوهش انجمن آموزشی ملی (NEA)

- ۳۷..... خلاصه مزایا و معایب پیش دبستانی، مهد کودک و پرستار بچه
- ۳۷..... فواید پیش دبستانی
- ۳۷..... معایب پیش دبستانی
- ۳۸..... فواید مهد کودک
- ۳۸..... معایب مهد کودک
- ۳۸..... فواید مراقبت انفرادی
- ۳۸..... معایب مراقبت انفرادی
- ۳۹..... انتخاب باتوجه به خصوصیات کودک شما
- ۳۹..... پیش دبستان برای بچه هایی مناسب است که:
- ۳۹..... مهد کودک برای کودکانی مناسب است که:
- ۴۰..... مراقبت انفرادی برای کودکانی مناسب است که:
- فصل دوم..... ۴۱**
- کلیات مفهوم خلاقیت..... ۴۱**
- ۴۱..... مفهوم خلاقیت
- ۴۲..... عوامل موثر بر خلاقیت
- ۴۲..... اهمیت خلاقیت از منظر آموزشی
- ۴۳..... راهبردهایی در جهت پرورش خلاقیت کودکان
- ۴۳..... محورهای آموزش خلاقیت در جریان تدریس (منطقی، ۱۳۸۲):
- ۴۴..... کنجکاوی در خلاقیت کودکان
- ۴۶..... راه های افزایش خلاقیت کودکان
- ۴۶..... نقاشی

۴۷	..... موسیقی
۴۷	..... فضای مناسب
۴۸	..... تمام کردن کارهای نیمه کاره
۴۸	..... طبیعت گردی
۴۹	..... آشپزی
۴۹	..... طرح پرسش های متحرک
۵۰	..... فرصت ابراز افکار مخالف
۵۰	..... قانون تعیین نکنید
۵۱	..... قبول دوستان خیالی
۵۱	..... پاداش شکست
۵۲	..... نقش بازی ها
۵۲	..... نقش اسباب بازی ها
۵۳	..... نوآوری و خلاقیت
۵۴	..... پازل
۵۴	..... مسیر جدید
۵۴	..... محدودیت در تماشای تلویزیون
۵۵	..... در اختیار گذاشتن زمان کافی
۵۵	..... ژبازی با لغات
۵۵	..... بگذارید رویا پردازی کنند
۵۷	..... فصل سوم
۵۷	..... بررسی کودک و بازی

- ۵۷..... کودک و بازی
- ۶۰..... بازی و شخصیت
- ۶۱..... بازی و رشد اجتماعی
- ۶۱..... نقش بازی در رشد و زندگی کودک
- ۶۲..... محیط، بازی، خلاقیت
- ۶۳..... روند رشد و بازی کودک
- ۶۴..... ادراک کودک
- ۶۴..... حواس پنجگانه
- ۶۶..... هوش
- ۶۷..... حافظه
- ۶۷..... دریافت حسی و ادراکی کودک از فضا
- ۶۸..... تفکر خلاق
- ۶۸..... ویژگی های افراد خلاق و نوآور
- ۷۱..... پرورش خلاقیت
- ۷۲..... تقویت عناصر انگیزشی خلاقیت
- ۷۳..... نقش معلم در پرورش خلاقیت
- ۷۴..... فواید بازی
- ۷۵..... نقش بازی در یادگیری
- ۷۶..... رابطه بازی با خلاقیت
- ۸۳..... رنگ و تاثیر آن بر درک فضایی
- ۸۴..... تاثیر رنگ و فرم بر کودک

- تاثیر رنگ محیط اطراف در کودک ۸۵
- رنگ تاثیر آن بر هوش کودک ۸۵
- رنگ و تاثیر آن بر ایجاد فعالیت خلاق ۸۶
- تاثیر محیط بر بروز رفتار خلاقانه ۸۷
- معیارهای طراحی محیط جهت تحریک خلاقیت کودکان ۸۷
- تکنیک های خلاقیت ۸۹
- طراحی مهد کودک ۸۹
- اصول و ضوابط طراحی مهد کودک ۸۹
- ۱۵ بازی جذاب برای تقویت خلاقیت و استعداد کودکان ۹۱
- بازی های تقویت و رشد مغز کودک ۹۲
- بازی تفاوت بین دو عکس را انجام دهید ۹۲
- اجازه دهید توانایی تقلید کودک رشد کند ۹۲
- اهمیت انتخاب اسباب بازی و بازی را فراموش نکنید ۹۲
- با کودک بازی کنید ۹۳
- تصاویر ارایه شده توسط شما باعث توسعه و درک زبان می شود ۹۳
- برای کودک بخوانید و موسیقی را فراموش نکنید ۹۳
- اهمیت زبان اشاره کودک برای رشد هوش را درک کنید ۹۴
- به کودک خود فرصت نقاشی بدهید ۹۴
- بازی سرد و گرم را انجام دهید ۹۴
- بازی های تقویت رشد فیزیکی کودک ۹۵
- موبایل را روی تخت کودک خود آویزان کنید ۹۶

- بازی هایی که حواس را تقویت می کنند: ۹۶
- بازی هایی که مهارت های حرکتی را توسعه می دهند: ۹۶
- بازی هایی که مهارت را توسعه می دهند و نیاز به ساختن چیزی دارند ۹۶
- نمایشنامه های نمادین ۹۶
- بازی های کلمه ای ۹۶
- بازی های استدلال منطقی: ۹۶
- بازی هایی که روابط فضایی را توسعه می دهند: ۹۷
- بازی هایی که روابط موقتی ایجاد می ۹۷
- بازی های تقویت مهارت ارتباطی کودک ۹۷
- کتابی از حیوانات بسازید و با کودک خود به دیدن حشرات بروید ۹۷
- بازی من کیستم؟ را انجام دهید ۹۷
- اغلب با کودک خود بیرون بروید ۹۸
- یک آینه در اتاق کودک خود قرار دهید ۹۸
- بازی ۳ میمون را انجام دهید ۹۸
- منابع ۹۹

پیشگفتار

دوره کودکی که دوره شکل گیری شخصیت کودک و بروز استعدادها و توانایی های وی می باشد در مطالعات دهه های اخیر به دوره طلایی جهت گیری انسان در آینده لغب گرفته است. این شکوفایی و بروز و پرورش توانایی ها نیازمند ابزار و فضاهایی است که محیط پیرامون کودک را محیا سازد. چنانکه در این پژوهش آمده است، کنجکاوی کودک نخستین محرک درونی وی می باشد. آماده سازی محیط به گونه ای که بتواند کنجکاوی کودک را بر انگیزد و مجال بازی و آزمون و خطا را به وی بدهد باعث کارکرد مغز کودک می شود. مغز انسان نیز مانند بافت های عضلانی بدن وی با تمرین و تکرار تقویت می شود. استفاده از فرم های جذاب که باعث برانگیختن احساسات کودک شود و رنگ هایی که احساسات وی را تهییج کند می تواند کمک شایانی به رشد و تقویت ذهن کودک نماید. در همین راستا مجموعه های آموزشی ذهنی و جسمی در قالب مهد کودک ها با حضور مربیان و معلمان متخصص و آموزش دیده و محیا کردن فضاهای پویا و منعطف که کودک مجال بازی و تغییر دادن در آن را دارد می تواند سهم زیادی در بروز و تقویت توانایی های کودک داشته باشد. بی تردید ایجاد چنین مهدکودک هایی با این چنین ویژگی ها هزینه هایی را در بر دارد. بسیار در خور توجه می باشد که با توجه به دستاوردهای عظیم و نقش پر رنگی که این گونه فعالیت ها در زندگی آینده کودک دارد، این طرح ها کاملاً توجیه اقتصادی دارند. تقسیم این هزینه ها با طرح های جامع آموزشی که توسط دولت ها تهیه می گردد و پرداخت قسمتی از آن ها توسط خانواده ها الگویی است که امروزه دز اغلب کشور های توسعه یافته جهان برای بروز و پرورش توانایی ها و خلاقیت کودکان در نظر گرفته می شود. بومی کردن این الگو با توجه به فرهنگ و سنن کشور ایران و پیاده کردن آن می تواند سهم ئبزرگی در رشد و شکوفایی فرزندان این مرز و بوم ایفا کند.

فصل اول

کودک و مه‌د کودک

کودک

مراحل رشد انسان از نظر فیزیولوژیک و روانشناسی به چند مرحله تقسیم میشود که تعریف کودکی برای افراد بر حسب فرهنگ حاکم بر جامعه ایشان متفاوت است. به بیان ساده کودکی را می‌توان گستره‌ی سنی یکپارچه‌ای دانست که به صورتی متمایز از سایر دوره‌ها ی زندگی از تولد تا نوجوانی ادامه دارد. طبق تعریف فرهنگ فارسی معین، کودک به معنای کوچک، صغیر و فرزند ی که به حد بلوغ نرسیده (پسریادختر) یا طفل آورده شده است. طبق تعاریف حقوقی جمهوری اسلامی ایران، کودک به فردی اطلاق می‌شود که به سن بلوغ نرسیده باشد. قانون مدنی در تبصره یک ماده ۱۲۱۰ مصوبه ۱۳۶۰ مجلس شورای اسلامی، سن بلوغ را برای پسران پانزده سال و برای دختران نه سال قمری ذکر کرده است. کنوانسیون حقوق کودک که مفاد آن در سال ۱۳۶۸ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسیده و مجلس شورای اسلامی ایران نیز در سال ۱۳۷۲ آنرا پذیرفته است، در ماده یک خود اشاره به آن دارد که کودک کسی است که دارای سنی کمتر از ۱۸ سال باشد، مگر آنکه طبق قانون اجرا در مورد کودک، سن بلوغ کمتر تشخیص داده شود. از نظر مرکز آمار ایران کودک به کسی گفته می‌شود که اجازه فعالیت شغلی نداشته باشد که در این تعریف سن کودک حداکثر ۱۵ سال تمام شمسی است.

با دخالت عوامل گوناگونی کودکی به گام‌های کوتاه تری تقسیم شده است. مطالعه نیازهای بهداشتی، بررسی نیازمندی‌های آموزشی و پایش رشد شناختی و اجتماعی

کودک از عوامل دخیل در دوره بندی کودکی بوده است. این دوره ها را می توان به صورتی که در ادامه بیان می شود تقسیم بندی نمود.

• دوره نونهالی (۳ تا ۶ سالگی)

با پشت سر گذاشتن دوره شیر خواری کودک به آزادی و بی نیازی گرایش دارد و در عین حال به راحتی های دوره شیر خواری نیز بی میل نیست ، کودک در این دوره ناتوان و درمانده نیست و به تدریج فضای حیاتی و فعالیت های اجتماعی اش را گسترش می دهد . در آغاز این دوره رشد کودک به لحاظ بدنی، عقلی و اجتماعی سریع و قابل ملاحظه است . در میانه این دوران تشکیل گروه های بی نظم و ناپیوسته دوستی اتفاق می افتد . گنجینه لغات کودک در نقش ابزاری برای ایجاد ارتباط عمل می کند . علی رغم تلاش همیشگی در جهت سر در آوردن از محیط پیرامون پیروی از دیگران بخش قابل توجهی از رفتارهای ایشان را شکل می دهد و برای کسب حمایت بزرگترها برای بر آوردن نیاز هایشان آگاهانه تلاش می کنند. تسلط بر اندام های حرکتی ، مهارت کار با ابزارها و توان جست و خیز را فراهم می آورد . در بازی های گروهی شرکت فعال دارد و قادر است با تمرکز داستان های بلند را بشنود ، سوال های جدی تر می پرسد و جواب های جدی می خواهد.

• دوره نوباوگی (۶ تا ۱۲ سالگی)

از اتفاقات عمده ی این دوره آغاز رسمی آموزش های آکادمیک است ، رشد فیزیکی در این دوره نسبت به دوران نونهالی و نیز نوجوانی کندتر می شود ، تصویر کودک از خودش در این دوره روشن تر شده، او موقعیت خود در تعامل با محیط اجتماعی را در می یابد . در مدرسه اولین قدم ها برای ارزش گذاری توانمندی های فردی کودک برداشته می شود ، او بنابر آنچه انجام می دهد در گروه پذیرفته می شود و از خلال باز خوردهای دریافتی خود را ارزیابی می کند روابطش را گسترش می دهد . در نیمه دوم این دوران کودکان جدی تر و فعال تر عمل می کنند ، ضمن انتقاد از بزرگترها به انجام کارهای مخصوص آن ها علاقه مند است . ویژگی عمده این دوران را می توان پیدایش

روح همکاری گروهی و در عین حال رقابت کودکان با یکدیگر است. دوستی های این دوره می تواند به صمیمیت منجر شود.

روانشناسی رشد و دیدگاههای مختلف در روانشناسی رشد

همه موجودات زنده در طول زندگی خود دچار تغییر و تحولاتی می شوند. معمولاً رشد بدنی تا زمان معینی پس از تولد ادامه می یابد، ولی رشد جنبه های روانی همواره و به صورت های گوناگون ادامه دارد. رشد انسان در دوره کودکی و در همه جنبه ها با سرعتی بیش از دوره بزرگسالی ولی به صورت پیوسته ادامه می یابد. رشد انسان در دوره کودکی و با گرایش فطری و غریزی به سوی کمال، متأثر از عوامل درونی و شرایط زیست محیطی بوده و در شکل گیری خصوصیات انسان در دوره های بعد بسیار موثر است. برای رشد تعاریف گوناگونی بیان شده است، یکی از عام ترین تعاریف به این شرح است: رشد عبارت است از همه تغییر و تحولاتی که از زمان تشکیل سلول تخم تا هنگام مرگ در انسان رخ می دهد. رشد حرکتی مستمر، دائمی و پیوسته بوده و گاهی آهسته و زمانی همراه با آهنگی سریع صورت می پذیرد.

قبل از قرن ۱۸ اهمیت محیط در رشد و تکامل انسان چندان مورد توجه قرار نمیگرفته است. اما امروزه تحقیقات نشان داده اند که غیر از چند صفت مربوط به گروه های خونی، هیچ یک از صفات وراثتی موجود در انسان از نفوذ عوامل محیطی بر کنار نیست. تمام صفات جسمانی و روانی، نتیجه کنش متقابل و دائمی دو عامل وراثت و محیط هستند (احدی و بنی جمالی، ۱۳۸۲).

محیط کودک باید در حد امکان بر انگیزاننده و مناسب باشد تا کودک بتواند استعدادهای بالقوه خود را به فعلیت در آورد. هر چه محیط زندگی و اجتماعی کودک، غنا و آرامش بیشتری داشته باشد، استعدادهایش بهتر رشد می کنند. (مقدم، ۱۳۵۸).

اهمیت رشد در دوران کودکی از نظر برخی مشاهیر اینچنین آمده است، ((آلبرت انیشتین)) در خاطرات خود بیان می کند: نظریه نسبیت نمی توانسته در دوران

بزرگسالی من شکل گرفته باشد، زیرا آدمی در بزرگسالی فرصتی برای اندیشیدن به فضا و مکان ندارد. این ها چیزهایی است که وقتی کودک بوم به آن ها فکر کرده ام. (اریک برن)) از موجودی درون انسان نام می برد که به آن پروفوسور کوچولو می گوید . پروفوسور کوچولو به جستجو گری مشغول است و در این زمان تنها باید شرایطی را برای کودکان برنامه ریزی کرد که این پروفوسور کوچولو تخریب نشود و همین دانشمند وجود آدمی است، که می تواند زمینه ساز تبدیل یک کودک به دانشمندی عالی قدر و انسانی متکامل و خلاق شود . از این رو باید به کودکان خود با دید دیگری بنگرید زیرا بنای یک جامعه سعادت مند با تلاش همین کودکان بذاته خلاق ریخته می شود.

پرورش: پرورش تغییراتی است که بر اثر آموزش و تاثیرات عوامل محیطی در انسان به وجود می آید . پرورش تغییر در جنبه های رفتاری انسان است ، در صورتی که رشد ، تغییرات کمی و کیفی در جسم و روح اوست . (احدی و بنی جمالی، ۱۳۸۲).

پختگی (رسیدگی): به تغییرات خاصی اطلاق می شود که عامل اساسی در آن گذشت زمان همراه با تکامل و نظام یافتگی سیستم های عصبی است. انسان قادر نیست رفتاری را فرا گیرد مگر اینکه به مرحله ای از نمو رسیده باشد . به عبارت دیگر برای ظهور هر رفتاری دستیابی به حداقلی از رشد ، تکامل و آمادگی ضروری است . پختگی به تجربه کودک از محیط اطرافش بستگی چندانی ندارد . خصوصیات و تغییراتی که در کودک به وجود می آید، محصول تعامل بین ریش و یادگیری است. ریش تغییراتی است که بر اثر تکامل نیوهای بالقوه ایجاد می شود و تجربه در آن نقشی ندارد ، در حالی که یادگیری ، تغییراتی است که بر اثر تجربه به وجود می آید (مقدم، ۱۳۵۸ و اتکینسون و دیگران، ۱۳۷۸).

دیدگاههای روانشناسی رشد را می توان به سه گروه عمده نظریه های یادگیری، شناختی و روانکاوی تقسیم کرد. نظریه پردازان شناختی علاقمند به بررسی ماهیت شناخت و جنبه های مختلف آن در انسان هستند. صاحب نظران یادگیری، به یادگیری اطلاعات و رفتار، اعم از اجتماعی و غیر اجتماعی تکیه دارند. در حالی که در نظریه

روانکاو، به تحلیل حالات عاطفی و تاثیر آن ها بر رفتار انسان توجه می شود (احدی و بنی جمالی، ۱۳۸۲).

روانشناسی تربیتی

بنجامین بلوم یکی از روانشناسان معروف انواع یادگیری را بر اساس هدف های شناختی، انفعالی، روانی-حرکتی تقسیم می کند. او این طبقه بندی را قلمدادهای سه گانه هدف ها می نامد که نقش مهمی در زمینه مسایل آموزشی و ارزیابی به عهده دارند.

الف) در هدف های شناختی موضوعاتی مانند آگاهی، ادراک، تشخیص و استقلال مطرح می شوند.

ب) هدف های انفعالی یا عاطفی به اموری مانند احساس، هیجان و ... اطلاق می شود.

ج) هدف های روانی-حرکتی با حرکات ظریف و ماهرانه ای چون نقاشی، خط، رقص، نواختن آلات موسیقی سروکار پیدا می کند. نکته مهم آن است که هیچ یک از این رفتارها نم ی توانند به طور کامل از دیگری جدا باشد.

یادگیری کودک در هر مرحله به عوامل متعددی بستگی دارد. رشد و پرورش کودک چه از نظر جسمی، روانی و تربیتی تحت تاثیر عوامل آموزشی و محیطی بسیار است. اولین کانون اجتماعی که کودک در آن پای می گذارد خانواده است، سپس وارد جامعه بزرگتر می شود. در این قسمت رابطه کودک با خانواده، اجتماع و آموزش پذیری بررسی می شود.

• کودک و خانواده

بهترین تعریف خانواده آن است که آن را نظام پیچیده ای بنامیم که مستلزم کارکرد به هم وابسته ای در میان اعضا باشد. خانواده هم اولین و هم قدیمی ترین محل ارتباط اجتماعی کودک به شمار می رود. در سال های اولیه تنها روابط موجود برای کودک، رابطه او با والدینش است. کنش متقابل و رابطه عاطفی بین نوزادان و والدین، به

انتظارات و واکنش های کودک در روابط اجتماعی آینده شکل می دهد. اعتقادات و ارزش ها و نگرش های فرهنگی توسط والدین پالایش می شوند و به صورتی بسیار مجسم و منتخب به کودک ارائه می شوند. شخصیت، نگرش ها، طبقه اجتماعی-اقتصادی، عقاید مذهبی و تحصیلات پدر و مادر در ارائه ارزشهای فرهنگی و معیارهای آن ها به فرزند تاثیر می گذارد.

• کودک و اجتماع

گروه ها و سازمان های مشخصی در چارچوب جامعه، در پرورش اجتماعی کودک نقش عمده ای ایفا می کنند. پدر و مادر، همسالان و معلمان مقدار زیادی از وقت خود را صرف انتقال ارزشها و همچنین هدایت و اصلاح رفتار کودکان می کنند. برخی از سازمانها مانند مدرسه، مراکز مذهبی و موسسات قانونی و حقوقی با این هدف به وجود آمده اند که علم فرهنگ و معیارهای اخلاقی و اجتماعی آن را منتقل و رفتارهای ارزشمند فرهنگی را حفظ کنند. به علاوه رسانه های گروهی بخصوص تلویزیون، جریان بسیار قوی و نسبتا جدیدی هستند که می توانند افکار، خواسته ها و رفتارهای کودک در حال رشد را شکل دهند (هترنیکتون و دی پارک، ۱۳۷۲).

کودک و آموزش

در مورد آموزش کودک پیش از دبستان نیز نظریات متعددی وجود دارد. مهد کودک های اولیه تا حد زیادی از عقاید اریکسون ناشی شده بود، اریکسون که ادامه دهنده راه فروید بود به نیازهای کودکان برای رسیدن به رشد اجتماعی اهمیت می داد. به عقیده او سازگاری اجتماعی و عاطفی هر فرد و کارایی او در بزرگسالی بستگی به آموزش های خردسالی در زمینه رشد اعتماد به نفس، استقلال شخصی، ابتکار و اهمیتی که فرد برای خود قائل است دارد. تاثیرات محیط، هسته اصلی عقاید بیجود (۱۹۵۹) درباره رشد را تشکیل می دهد، از نظر او نتایج رفتار کودک بسیار مهم است، طبق نظر او کودکان به یاد گرفتن رفتاری تمایل دارند، که به نتایج مثبت می انجامد و از تجاربی که به شکست منتهی می شود پرهیز می کنند.

تاریخچه و انواع مهد و کودکستان

به آموزشگاه هایی که در آن به کودکان خردسال آموزش داده می شود و از آن ها نگهداری می شود، کودکستان و یا مهد کودک می گویند.

تاریخچه مهد کودک

مهد کودک از دو واژه ی مهد، که واژه ای عربی است و به معنای گهواره است و کودک که واژه ای فارسی است تشکیل شده است.

در گذشته به مهد کودک، کودکستان می گفتند که از نظر معنایی درست تر از مهدکودک است.

فردریش ویلهلم اولین مهد کودک را در سال ۱۸۳۷ میلادی تاسیس کردم. این مهد واقع در کشور آلمان، شهر باد بلنکنبورگ در ایالت تورینگن بود.

در ایران نیز بنیانگذار اولین کودکستان، شخصی به نام میرزا جبار عسگرزاده بود، که به جبار باغچه بان نیز معروف بود.

ولی بعضی ها نیز می گویند که اولین مهدکودک را خانم برسابه هووسپیان تاسیس کرد. این خانوم که از ایرانیان ارمنی در دهه سی بود، اسم مهدکودک را ایران گذاشت. مهد کودک ایران واقع در خیابان معتمدالدوله بود و از وزارت فرهنگ مجوز داشت.

مزایای مهد کودک

اگر می خواهید کودکتان برای ورود به مدرسه آمادگی لازم را داشته باشد و وارد اجتماع شود، می توانید کودکتان را قبل از پیش دبستانی، به مهد کودک بفرستید.

مهدکودک، دوره آموزش اجباری نیست ولی مزایای زیاد آن باعث می شود که هر پدر مادری که به فکر فرزندش است، این دوره را نیز برای او فراهم کند.

مزایای مهد کودک عبارتند از:

آمادگی برای ورود به مدرسه

افزایش علاقه کودکان برای یادگیری مهارت‌های جدید

آموزش مهارت‌های فیزیکی

آموزش فکر کردن و مهارت‌های شناختی

تقویت مهارت‌های بنیادی اجتماعی، هیجانی و حل مسئله

وجود ساختاری منظم و مرتب

نبود نگرانی در مورد رفتار یک پرستار بچه

داشتن یک برنامه روزانه خوب

ثبات داشتن مهد

یادگیری و آموزش درست

ایجاد برتری ذهنی در کودکان

تعامل و ارتباط با دیگر کودکان

همچنین به دلیل تغییرات و پیشرفت روزافزون تکنولوژی و شاغل بودن اکثر والدین بهتر است که کودک ۵ روز در هفته به مدت ۶ ساعت در روز به مدرسه برود.

معایب مهد کودک

این آموزشگاه در کنار مزایای زیادش، معایبی نیز دارد که عبارتند از:

جدا شدن کودک از والدین

زیاد شدن احتمال بیماری

تقسیم توجه بین کودکان

تردید و نداشتن اعتماد والدین